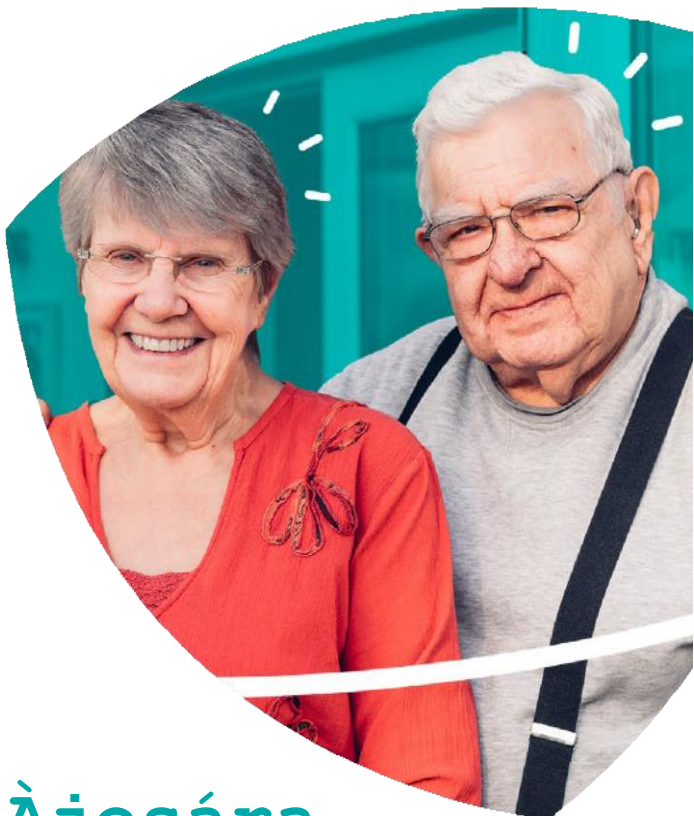

Mae Brechu yn achub
bywydau Àjesára n̄ gba èmí
là

Àjesára COVID-19

Ìtónì fún àwọn àgbà

Àtúnṣe ní January 2021 - Yoruba

GIG
CYMRU
NHS
WALES

DIOGELU CYMRU
KEEP WALES SAFE

Kí ni COVID-19 tàbí Coronavirus?

Kòkòrò tí a mọ sí SARS-CoV-2 ni ó n fa COVID-19. A kòkò ríi ní òpin ọdún 2019. Ó yára láti ràn láti ara ẹ̀nikan sí ẹ̀nikẹ̀jì o sì máa n di àìsàn tí ó ní ẹ̀ pẹ̀lú ẹ́émí.

Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ẹ̀nìyàn tí ó ní àrùn yí lè má ní àmì àìsàn rára tàbí kí wọn ríi léréfèé.

Ó máa sáà n bèrẹ̀ pẹ̀lú ikọ, ibà, ẹ̀fọ́rí àti àìmọ̀ adùn oúnjẹ tàbí àìgbòòrùn.

Ó máa n rẹ̀ àwọn míràn, iṣan ríro, egbò ọ̀nà ọ̀fun, ìgbẹ̀ gbuuru, èébì, àti ibà.

Àìsàn náà máa n le lára àwọn ẹ̀lòmíràn débi pé wọn ní láti dé ilé ìwòsàn fún ìtọ́jú.

Lákótán, áwọn tí wọn máa kú nínú áwọn tí ó bá ní àrùn COVID-19 kò tó ìdà kan nínú ìdà ọ̀gọ̀rùn, sùgbọ̀n èyí sún mọ̀ ìdà kan nínú mewaá lára àwọn tí ọ̀jọ̀ orí wọn ti to márùnléàdọ̀rin. Kò sí ìwòsàn fún COVID-19, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé àwọn àyẹ̀wò ọ̀ògùn titun n ẹ̀ ìrànwọ̀ láti dí ìpalára àìsàn náà kùn.

Àjẹsára wo ni màà gbà?

Ní ilú UK, àjẹsára COVID-19 tí ó bá kún ọ̀jú ọ̀ṣùwọ̀n nípa àìléwu àti ipa ni a ó ló. Gbogbo ọ̀ògùn àti àjẹsára ni a máa n ẹ̀ àyẹ̀wò rẹ̀ fínífíní kí ó tó di lílò.

Ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn àjẹsára yìí ni a ti ẹ̀ àyẹ̀wò rẹ̀ ní ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ orílẹ̀ èdè tí a sì fi ìdí rẹ̀ múlẹ̀ pé kò ní ewu fún ara tí ó sì ẹ̀ṣẹ̀.

A ó fún ọ̀ ní ọ̀kan nínú áwọn àjẹsára yìí èyí tí ó bá wà.

Àwọn àjẹsára yìí kò ní ìwé àṣẹ ìtajà ní ilú UK, sùgbọ̀n wọn yíò ní àṣẹ láti ọ̀dọ̀ àjọ̀ tí ó n mójúto ọ̀ògùn àti ètò ìlera, lẹ̀yìn àyẹ̀wò fínífíní nípa àìléwu àti ipa.

Àjẹsára tí ó bá kún ojú ọ̀ṣùwọ̀n nìkan ni àjọ MHRA yíò gbà wọlé fún lílò ní UK. Àwọ̀n àjẹsára tí ó wà lẹ́wọ̀lẹ́wọ̀ bá yí pè fún lílò èmẹ̀jì ọ̀tọ̀ọ̀tọ̀ kí ó lè fún o ní ìdààbòbò tí ó pẹ.

Ta ni ó yẹ ki o gba àjẹsára COVID-19?

Àpapọ̀ ìgbimọ̀ tí ó n rí sí ètò àjẹsára (Joint Committee on vaccination), egbé àwọ̀n amòye tó dádúró, ti ṣèdúró pé kí àjọ NHS ẹ̀e ìpèsè àwọ̀n àjẹsára yí fún àwọ̀n tí wọ̀n n dojúkọ àrùn yí ní ọ̀nà tó pọ̀ tí wọ̀n sì n jẹ ìrora tàbí tí wọ̀n n kú lọ látàrí àrùn COVID-19, kí wọ̀n sì dábòbo NHS àti ètò ìlera ìlú.

Àwọ̀n wọ̀nyí ni àwọ̀n arúgbó àti àwọ̀n ọ̀ṣiṣẹ̀ ètò ìlera. Nígbà tí àwọ̀n àjẹsára míràn bá ti wà, a ó pèsè rẹ̀ fún àwọ̀n ènìyàn tó kún tí ó dojúkọ àrùn náà ní kété tí ó bá ti wà.

Coronavirus lè mú ẹnìkẹ̀nì. Bí o bá jẹ àgbàlagbà tí o sì ní àìsàn ojó pípẹ̀, ewu nlá ni COVID-19 jẹ fún ọ.

.

O ní láti gba àjẹsára náà tí wọ̀n bá ti pèsè rẹ̀, tí o bá:

- Jẹ ẹnì tí ó n gbé pẹ̀lú tàbí tí ó n ẹ̀e ìtọ́jú àrúgbó
- Jẹ ọ̀ṣiṣẹ̀ ìlera
- Jẹ ọ̀ṣiṣẹ̀ ètò ìlera ará ìlú
- Jẹ alágbòjútó ìdákònkọ̀ fún ìlera
- Jẹ ẹnì ọ̀dún márùndiláàdọ̀rìn lọ sókè
- Wà lára àwọ̀n tí ó d'ojúkọ ewu tó pọ̀Gbogbo

àwọ̀n tí wọ̀n wà ní ìlànà ètò ìlera tí wọ̀n d'ojúkọ ewu tó pọ̀ yẹ láti gba àjẹsára COVID-19. Ìgbà tí o rí àjẹsára gbà lè dá lórí bí àìsàn rẹ̀ ẹ̀e le sí. GP rẹ̀ lè gbà ọ̀ nímoràn lórí bóyá o yẹ fún àjẹsára.

Àjẹsára náà yíò wà fún àwọn tí o jẹ ẹnì
odún mèrìndílógún lọ sókè tí wọn ní àìsàn
bíí:

- Àrun jejeṛe inú èjẹ
- Àtògbẹ
- Àìsàn ọkàn
- Àyà dídun tàbí mímí pẹlú ìnira, pẹlú ikó
ẹgbẹ tàbí ikó féhe
- Àrun kíndìnrín
- Àrun ẹdò
- Àìní àjẹsára tó kún tó látàrí àìsàn tàbí
ìtójú àìsan (bíí àrùn kògbòògùn àti bẹẹ
bẹẹ lọ)
- ẹ́ṣẹ ìpààrò ẹyà ara lònà tí kò pé
- níní àrùn rọ lápá rọ lẹsẹ
- àwọn àìsan nípa ịsan ara bíí wárápá
- ìnira nípa ẹkọ kíkọ
- Àìsàn Díónì
- àìsan bíí f'òníkú f'ọla dídè
- ara sísan jù
- ìnira àìsàn ọpọlọ

Lára àwọn tí ó wà ní ìsọrí yíí lè ní àìsàn tí ó
lágbara púpọ, a sì lè fún wọn ní àjẹsára ẹ́wájú
gégé bíí ara ìsọrí náà.

Bákan náà pèlú àwọn tí ó jẹ ẹni ọdún méréndílógún sí mérénlélógóta pèlú àìsàn ọlọjó pípẹ, a ó pèsè àjesára náà fún:

- àwọn tí ó n tọjú àwọn arúgbó tàbí aláàbò ara tí ó lè ní ìdojúkọ bí wọn bá ní àìsàn
- àwọn àgbà kéékèèké tí ó ti n gbé ní ilé ìtọjú fún ọjó pípẹ àti àwọn ọ̀sìsẹ

Lẹyin àwọn ìsọrí yìí, àwọn tí ó jẹ ẹni àádọta ọdún sí mérénlélógóta yíò gba àjesára.

Bí àjesára mírán bá ti wà, a ó máa pèsè rẹ fún àwọn ìsọrí mírán.

Mo lóyún, ẹ́ mo lè gba àjesára?

A ò tii ẹ àyèwò àjesára COVID-19 fún olóyún, ó dígba tí àfikún àlàyé bá wà, kí àwọn tí o lóyún má ẹ lo àjesára.

Àpapọ̀ ìgbìmọ̀ àwọn tí ó n rí sí ètò àjesára (Joint Committee on Vaccination) ti ẹ ìfihàn àwọn ànfààní tí ó wà nínú àjesára fún díẹ̀ nínú àwọn aláboyún. Àwọn wọnyí ni àwọn tí wọ̀n wà nínú ewu àìsàn tàbí àwọn tí wọ̀n ní àìsàn tí ó lè fi wọ̀n sínú ewu COVID-19.

Ní irú àwọn àyídáyidà bayíí, o ní láti bá dọkítà àbí nọ̀sì rẹ̀ sọ̀rọ̀, bí o bá rò pé ó dára kí o gba àjesára.

Bí o bá lóyún, má ẹ gba àjesára, àyààfi tí o bá wà nínú ewu. O lè gba àjesára lẹyin ìlọyún. Bí o bá ti lo lílò àkọkọ́ kí o tó lóyún, dá ìkẹjì dúró di ẹyin ìlọyún.

Kò sí àmọ̀ràn pé kí o má lóyún lẹyin àjesára COVID-19.

Mò n fún ọmọ lóyòn lówó, kinni kí n ẹe?

Kò sí àkọsílẹ nípa àìléwu àjẹsára COVID-19 lára ẹni tí ó n fún ọmọ lóyòn tàbí ọmọ tí à n fún lóyòn. Síbẹ, a ò rò péà jẹsára COVID-19 léwu fún ìkókó tí ó n mu ọyòn, a sì mò pé ànfààní ọyòn pọ. Nítorí ìdí èyí, JCVI ti sọ pé a lè gba àjẹsára nígbà tí a ba n fún ọmọ lóyòn. O sì lè dúró di ìgbà tí o bá parí ìfọmọlọyòn kí o tó gba àjẹsára.

Tani kò lè gba àjẹsára?

Ìwónba àwọn ènìyàn ni kò lè gba àjẹsára COVID-19. Àwọn wònyí ni àwọn tí ara wọn kọ èròjà tí ó wà nínú àjẹsára tàbí tí ó kọ irú àjẹsára bẹẹ tí wọn ti lò tẹlẹ. Bá dọkítà rẹ sọrọ bí o bá wà ní irú ipò báyií, oríṣi àjẹsára míràn lè wà fún ọ. Bí o bá ní àìsàn ibà lówólówó báyií àbí àyèwò ti sọ pé o ní COVID-19 ní bí ọjọ méjìdígbọn sẹyìn, o ní láti ẹtò ìpàdépọ.

Ẹ àjẹsára náà yíò dáàbòbò mí?

Àjẹsára COVID-19 n se àdíkùn sí ààyè àti jẹ ìrora àrùn COVID-19. Ìwádìí ti fi hàn pé ìdáàbòbò tí ó péye máa n wà láti ọ̀ṣẹ̀.kejì sí ọ̀ṣẹ̀.kẹta léyìn lílò àkókó, ẹ̀yẹgbọ́n lílò ẹ̀yẹ̀kejì ẹ̀yẹ̀ pàtàkì fún ìdáàbòbò ìgbà pípé. Àjẹsára náà kò ní ohun abẹmí nínú, ódára fún àwọn tí ó ní ipèníjà ara. Àjẹsára yí lè má tètè ẹ̀ṣẹ́ lára irú àwọn yìí.

Gege bíi gbogbo oògùn, kò sí èyí tí ó pegedé tán, nítorínàà, o ní láti máa pa gbogbo èto ẹ̀sọ́ra mọ, àwon bíi fífí àláfó sílẹ̀ láàrín ara ẹni, ìmọtótó ọwọ̀ àti lílo ibòjú. Àwọn míràn lè ní COVID-19 léyìn àjẹsára, ẹ̀yẹgbọ́n kò lè ẹ̀ ipálára púpọ̀.

Ṣé àṣẹsára yìí ní ipa ègbé?

Gégé bí gbogbo òògùn, àṣẹsára lè ní ipa ègbé. Àwọn ipa yìí kò le púpò àti pé fún ojó díẹ̀ ní, bẹ̀ẹ̀ kíi ṣe gbogbo ènìyàn ní ó máa ní.

Kódà bí o bá ní ipa ègbé lẹ̀yìn lílò àkókò, ó ṣe pàtàkì kí o lo ilò èkejì.

Àwọn ipa ègbé tí ó wọ̀pọ̀ nìyí:

- Kí apá tí a fi gba abẹ̀rẹ̀ náà máa dun ni tàbí kí ó wúwo lẹ̀yìn ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ojó tí a ti gba àṣẹsára
- Kí ó máa rẹ̀ ni
- Èfórí
- Ara ríro àti ọ̀fínkìn

O lè ní ibà fẹ́ẹ́rẹ́fẹ́ fún ojó méjì sí mọ́ta lẹ̀yìn àṣẹsára, sùrgbọ̀n kò yẹ kí o ní ara gbígbóná, tí ó bá rí bẹ̀ẹ̀, ó ṣeé ṣe kí o ti ní àrùn COVID-19 tàbí àrùn mírán.

Bí o bá ní àwọn ipa ègbé lẹ̀yìn àṣẹsára, o lè lo rẹ́gí lílò paracetamol (tẹ́lẹ̀ ìmọ̀ràn tí ó wà lára páálí òògùn náà) kí o sì sinmi kí ara rẹ̀ lè m'ókun. Máṣe kojá ìwọ̀n lílò. Ipa ègbé tí kò wọ̀pọ̀ ni kí ara máa wú.

Àwọn àmì àìsàn tí ó máa n jẹ́yọ lẹ̀yìn àṣẹsára kíi lò tó ọ̀sẹ̀ kan. Bí ifarahàn tìrẹ̀ bá n burú si tàbí tí ó n kọ̀ ẹ̀ ní ominú, wo **111.wales.nhs.uk** lórí ayélujára, o sì lè pe NHS 111 Wales lóríi 111 tàbí GP surgery rẹ̀. Tí 111 kò bá ṣiṣẹ̀ ní àdúgbò rẹ̀, pe 0845 46 47. Ọ̀fẹ́ ni ìpè sóríi NHS 111 Wales. Ìpè sóríi 0845 46 47 yíò nọ́ ẹ̀ ní 2 p fún ìṣlẹ́jú kan pèlú owó ìtọ̀nà ilé iṣẹ́ ẹ̀rọ ìbáńisẹ́phonòrọ̀ rẹ̀.

Bí o bá nílò ìmòrán láti ọ̀dọ̀ ọ̀dọ̀kítà rẹ̀, rí dájú pé o sọ nípa àjẹsára rẹ̀ (fí kààdì rẹ̀ hàn wọn bí ó bá ẹ̀ẹ́ẹ̀)kí wọn yẹ ọ̀ wò dáadáa.

O lè sọ nípa ipa ègbẹ̀ lórí ayéujára: **coronavirus-yellowcard.mhra.gov.uk/** tàbí nípa Yellow Card app.

Làìwọ̀pọ̀, àwọn kan máa n ní ìjẹyọ ara lẹyin àjẹsára. Ó lè jẹ bíi kòkòrò ara tàbí kí gbogbo ara máa já nì jẹ.

Jù bẹ̀ẹ̀ lọ, làìwọ̀pọ̀ ìgbà, àwọn mírán lè ní ìjẹyọ tí ó le làìpẹ̀ tí wọn bá tí gba àjẹsára tí ó sì lè fa ìnira àti mí tàbí kí wọn dákú. Eléyí nì à n pè ní anaphylaxis, ó sì lè ẹ̀lẹ̀ nípa ọ̀ògùn mírán tàbí ọ̀únjẹ. Àwọn ìjẹyọ yí kò wọ̀pọ̀, a sì tí kọ àwọn nọ̀ọ̀sì láti ẹ̀ àmójútó rẹ̀.

Àwọn tí wọn bá ní anaphylactic lè gbádùn lààrín wákàtí díẹ̀ tí wọn bá tí gba ìtọ̀ju.

Şé mo lè ní COVID-19 láti ara àjẹsára yìí?

O kò leèi àrùn yí láti ara àjẹsára. Şùgbọ̀n ó ẹ̀ẹ́ẹ̀ kí o tí ní COVID-19 tẹ̀lẹ̀ làìmọ̀ pé o ní àmì àìsàn rẹ̀ títí di èyìn ìgbà tí o ní ìpàdépọ̀ àjẹsára.

Àmì àìsàn tí ó ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì jù fún àrùn COVID-19 nì èyíkéyí nínú àwọn wọ̀nyí:

- Ikọ̀ tí kò dájú dúró
- Ara gbígboná
- Ìyípadà àìgbòòrùn tàbí ài mọ̀ adùn ọ̀únjẹ
- Àwọn mírán máa ní egbò ní ọ̀nà ọ̀fun, ẹ̀fọ̀rí, imú dídí, ìgbẹ̀ yíyà àti èèbì.

Bí o bá ní ọ̀kan lára ìfarahàn ọ̀kẹ̀ yí, jókòó sí ilé rẹ̀ kí o sì ètò àti ẹ̀ àyẹ̀wò. Bí o bá nílò àfikún àlàyé nípa àwọn ìfarahàn, lọ sí **111.wales.nhs.uk.**

Kí ló kù tí màá ẹ?

O máa gba àlàyé nípa ibi àti àkókò tí o máa gba àjẹsára. Ní ọjọ ìpàdépò ẹ, o ní láti wọ ẹwù tí ó fi àyè sílẹ ní òkè apá ẹ. Bí o bá jẹ ẹni tí ó bẹrù abẹrẹ, jẹ kí ẹni tí o n fún ẹ mọ. Yìò ràn ẹ lówọ. Lẹyìn abẹrẹ àkókò, o ní láti sètò ìpàdépò kejì. O ẹ pàtàkì láti gba méjèèjì kí ó baà lè fún ọ ní ìdààbòbò tó pẹ. Tójú káàdì ẹ kí o sì ríi dájú pé o lọ gba àjẹsára ẹẹkejì.

Kíni kí n ẹ bí ara mi kò bá dá l'ásìkò tó yẹ kí n lọ sí ìpàdépò tó kàn?

Bí o bá ní àìsàn akọ ibà, yìò dára kí o dúró kí ara ẹ yá kí o tó lọ gba àjẹsára, pè láti ẹ àtúntò àti gbà á ní ìgbà tí ó bá ti ẹẹ. Pè láti ẹ àtúntò bí o báf wà ní ìyaraenisótò tàbí ò n dúró de èsì àyǵẹwò COVID-19 ẹ.

ᚖe mo lè kó COVID-19 ran ẹlòmíràn lẹyìn tí mo ti gba àᚖesára?

Àᚖesára náà kò lè fún ọ ní àrùn COVID-19. Àᚖesára yíò ᚖe àdíkùn sí àyè àti ᚖe àísán. A kò tì mò bóyá àᚖesára yíò dẹkun kíkó tàbí pín pín kòkòrò náà. Fún ìdí yí, ó ᚖe pàtàkì kí o tẹlẹ ìlàà àti dáàbòbò àwọn tó yí ọ ká.

Lati daabobo ara re ati idilie re, ore ati awon akegbe re, o ni lati:

- **Fi alafo sile laarin eniyan**
- **Wo iboju**
- **Fo owo re loorekoore**
- Tele awon ilana wonyii: gov.wales/coronavirus

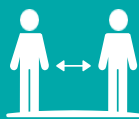
Rántí :

COVID-19 n tàn kálẹ nípasẹ ohun tí ó n jáde láti imú tàbí ẹnu, pàápàá jùlọ tí a bá n sọrọ tàbí húkọ. A tún leẹ kóo nípa fífi ọwọ kan ojú, imu, àti ẹnu lẹyìn tí a ti fi ọwọ kan ohun tí kòkòrò yí ti wà lára rẹ.

Òfin méta láti pa WALES mó

Fọ ọwó
Fi àlàfo mítà méji

Wọ ìbòjù

sílẹ

Àfikún àlàyé

O lè rí àfikún àlàyé lórí àjẹsára COVID-19, pẹ̀lú àkóónú rẹ̀ àti ipa ègbẹ̀ ní

[https://111.wales.nhs.uk/coronavirus\(2019ncov\)](https://111.wales.nhs.uk/coronavirus(2019ncov))
and **www.gov.uk/government/collections/mhra-guidance-on-coronavirus-covid-19**

O tún lè rọ̀yìn àwọn ipa ègbẹ̀ tí o bá ẹ̀kíyèsí lórí ayélujára **coronavirus-yellowcard.mhra.gov.uk** tàbí kí o download Yellow Card app.

Láti mọ̀ bí àjọ NHS ẹ̀ n lo àwọn àlàyé rẹ̀, lọ sí **111.wales.nhs.uk/lifestylewellbeing/yourinfoyourrights**

Láti béèrè fún àkòtun ìwé yíí, lọ sí **phw.nhs.wales/services-and-teams/health-information-resources/**

© Public Health Wales, January 2021
(with acknowledgement to Public Health England)

Version 2

ISBN 978-1-78986-154-236

